

MEMÒRIA DEL PROGRAMA D'ABSENTISME

CURS 2020-2021

CURS 2021-2022

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	3
2. PROTOCOL D'ABSENTISME.....	6
3. INICI DEL PROGRAMA.....	9
4. SEGUIMENT DELS CASOS D'ABSENTISME.....	10
5. L'ABSENTISME. UNA MIRADA DE CIUTAT.....	11
6. CONCLUSIONS.....	15
7. PROPOSTES DE FUTUR.....	18
8. DOCUMENTS DE CONSULTA.....	20

1. INTRODUCCIÓ

1.1. JUSTIFICACIÓ

El marc legislatiu en matèria d'educació estableix com a competència dels ens locals vetllar per la plena escolarització de l'alumnat de 6 a 16 anys en les diferents etapes del sistema educatiu. La lluita contra l'absentisme escolar i l'abandonament prematur dels estudis es fixa com un objectiu que s'ha d'aprofundir des de les causes que els provoquen i les conseqüències que se'n deriven, a través de la diagnosi i l'anàlisi, i el repte d'afrontar-ho des de la prevenció i l'actuació precoç.

L'àmbit d'actuació se situa entre el dret a l'escolarització de l'alumnat i el deure de l'escolaritat obligatòria¹ de les administracions públiques, a través de la intervenció multidisciplinària, però també de les famílies cap a la infància i l'adolescència.

En els centres educatius de Girona es detecten situacions d'absentisme en edat d'escolarització obligatòria. Les causes per les quals aquest alumnat no assisteix amb regularitat al centre educatiu, abandonen prematurament els estudis o no estan escolaritzats són diverses i tenen el seu origen en els diferents àmbits de socialització, entenent-se com un fenomen multifactorial que pot arribar a comportar un retard en l'aprenentatge o el fracàs escolar amb problemàtiques d'exclusió social.

Des de l'any 2009, l'Ajuntament de Girona compta amb un instrument d'intervenció per a la coordinació d'accions per a l'eradicació de l'absentisme escolar, la Comissió Tècnica d'Absentisme (CTA), liderada per la Regidoria d'Educació i formada per personal tècnic de l'Ajuntament, la Generalitat de Catalunya i direccions de centre d'educació primària i secundària finançats amb fons públics. L'objectiu principal de la comissió és detectar i fer propostes d'actuació en els casos d'absentisme moderat i crònic perquè l'alumnat retorni al sistema educatiu abans que compleixi els 16 anys amb l'objectiu de garantir el dret de la infància i l'adolescència de Girona a la plena escolarització.

Al llarg dels anys de funcionament de la CTA, s'ha detectat que la comissió és un instrument d'intervenció que desenvolupa accions quan s'han esgotat totes les vies d'actuació sense obtenir un resultat positiu en relació amb el retorn de l'alumnat a l'aula; evidenciant la manca d'espais per a la prevenció de l'absentisme des d'una mirada integral de ciutat. Per aquest motiu, l'any 2021 es va desenvolupar el programa d'absentisme escolar, una eina per treballar des de l'anàlisi, el suport i la coordinació entre agents multidisciplinaris i la col·laboració per a la prevenció de l'absentisme i la reducció de l'abandonament escolar prematur.

Amb el coneixement que no sempre l'absentisme escolar es trasllada en abandonament, hem de tenir present que una part molt important de la infància i l'adolescència amb pràctiques absentistes, poden finalitzar les seves trajectòries educatives amb insuficiències acadèmiques que els evoca a la precarització socioeducativa.

El programa d'absentisme escolar es defineix com un espai per donar resposta a la problemàtica multidimensional de l'absentisme escolar, que busca crear espais des treball des d'una mirada més

¹ [Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. Article 3: Els alumnes tenen dret a rebre una educació integral, orientada al ple desenvolupament de la personalitat, amb respecte als principis democràtics de convivència i als drets i les llibertats fonamentals.](#)

[Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència. Article 13.4 El dret a l'educació, incloses les activitats extraescolars, esportives, de lleure i les activitats culturals dels infants i els adolescents, ha de prevaler per damunt de les pràctiques culturals, la tradició i la religió, i llurs manifestacions; aquestes pràctiques no poden justificar en cap cas una discriminació, 48 Llei 14/2010 limitació o exclusió d'infants i adolescents en el ple exercici d'aquest dret.](#)

enllà de les respostes reactives per avançar cap a propostes des de l'acompanyament i la prevenció. El desplegament del programa se situa sota els principis de l'equitat; per reduir les desigualtats d'oportunitats vinculades a l'àmbit cultural, econòmics i socials, i el principi de la coresponsabilitat; entès com el compromís de l'administració per garantir el ple dret a l'educació.

1.2. OBJECTIUS DEL PROGRAMA

- Reforçar les accions de prevenció de l'absentisme escolar i l'abandonament prematur dels estudis
- Desplegar accions de reforç positiu dirigides a famílies i alumnat
- Potenciar la coordinació entre els agents que intervenen a la ciutat en matèria d'escolarització obligatòria per assolir el ple dret a l'educació
- Promoure l'ús i la millora del protocol d'absentisme
- Elaborar una diagnosi de les dades d'absentisme de la ciutat per analitzar les causes i els factors que hi intervenen
- Canalitzar les demandes de millora en relació amb l'absentisme i l'abandonament prematur dels estudis i vehicular les propostes d'actuació als òrgans i institucions competents
- Generar espais de treball de bones pràctiques amb altres municipis de característiques similars

1.3. ÀMBITS D'INTERVENCIÓ DEL PROGRAMA

A través del desplegament dels objectius del programa, es despleguen 3 àmbits específics d'intervenció.

- **Anàlisi:** els casos que s'aborden des de la CTA permeten aproximar-nos a la realitat dels casos que generen una major complexitat d'intervenció, però no permeten tenir una mirada àmplia de l'absentisme escolar. L'absentisme puntual i moderat, i en ocasions el regular, és l'espai on s'emmarca el programa d'absentisme per tal de conèixer les causes d'inici de l'absentisme i planificació d'accions de prevenció a nivell de ciutat. A més a més, aquest espai de treball ofereix una mirada de la situació de l'absentisme escolar des d'una perspectiva multidimensional.
- **Detecció i proposició:** el seguiment acurat dels casos d'absentisme segons la seva tipologia, permet contextualitzar-ne les causes i facilitar la col·laboració i el reforç de les accions que es duen a terme per part dels diferents agents socioeducatius en la reducció de l'absentisme i l'abandonament prematur dels estudis. Un espai que ofereix una mirada global des de les complexitats acadèmiques i socials en relació amb cada centre educatiu i cada barri que permet plantejar estratègies de treball a curt i mitjà termini a través de diferents moments d'intervenció pública en l'acompanyament a l'escolaritat. Polítiques públiques que tenen per objectiu promoure l'equitat en els processos educatius des d'una perspectiva inclusiva, integral i comunitària.
- **Coordinació, col·laboració i acompanyament:** per conèixer els factors multicausals que produeixen l'absentisme i l'abandonament escolar, és necessari establir vincles de proximitat entre els diferents agents d'intervenció. Un espai que ha de permetre la promoció del protocol

d'absentisme escolar de la ciutat de Girona, l'acompanyament caps als diferents professionals per a la derivació i comunicació de casos i les sessions de treball que es puguin plantejar.

1.4. EIXOS

- **Proximitat:** espais de treball que posin en relleu les relacions intrínseques entre pensament (cognitiu), acció (pragmàtic) i emoció (emocional).
- **Integralitat:** partir d'una visió holística de l'alumnat, més enllà de la seva dimensió acadèmica, per poder determinar els possibles riscos i generar processos d'intervenció multidimensionals de forma individualitzada.
- **Interseccionalitat:** posant la mirada en les diferents formes de discriminació per generar consciència sobre els eixos de desigualtat que provoquen experiències d'opressió i privilegis per raons de gènere, classe, cultura, fenotip...

1.5. CONSEQÜÈNCIES DE L'ABSENTISME

Segons l'estudi de Sheila González Motos (2020)²:

“L'absentisme té conseqüències negatives molt evidents sobre el progrés i les oportunitats educatives dels alumnes:

- *Un alumne absentista incrementa significativament la seva probabilitat d'obtenir pitjors resultats acadèmics i d'abandonar els estudis.*
- *En darrera instància, l'absentisme s'associa al manteniment de conductes de risc o delictives i a majors taxes de desocupació.*

És, a més, un mecanisme de reproducció de les desigualtats socials en educació:

- *Afecta principalment a alumnes procedents d'entorns socialment desafavorits.*
- *Però també a alumnes escolaritzats en centres amb pràctiques disciplinàries rígides o mancances en l'atenció a la diversitat.”*

² Gonzalez Motos, S. “Son efectius els programes de lluita contra l'absentisme escolar?”. Sèrie “Què funciona en educació”, núm 17. Barcelona: Ivàlua i Fundació Jaume Bofill, 2020.

2. PROTOCOL D'ABSENTISME

2.1. PROMOCIÓ DEL PROTOCOL D'ABSENTISME DE LA CIUTAT DE GIRONA

L'any 2010, l'Ajuntament de Girona i la Generalitat de Catalunya, amb el suport de la Fiscalia, van signar el protocol d'absentisme, una eina que estableix un sistema d'actuació clar i uns canals de coordinació ben definits entre les institucions, serveis i professionals implicats en la lluita contra l'absentisme. Dins aquest marc normatiu, totes les actuacions per a l'eradicació de l'absentisme a la ciutat de Girona es vehiculen a través d'aquest protocol.

Des de la mirada de la transversalitat i la coresponsabilitat, el protocol d'absentisme esdevé una eina imprescindible per conèixer el circuit d'absentisme en la detecció de casos per orientar els processos de control i detecció, tractament, seguiment i traspàs d'informació entre agents educatius. Des del programa d'absentisme es té l'objectiu de promoure el protocol d'absentisme per tal d'evitar conductes absentistes i l'abandonament escolar de l'alumnat, i s'estructura a partir de:

- Sensibilitzar a la comunitat educativa sobre la necessitat de posar en relleu l'absentisme des de diferents graus i casuístiques
- Establir espais de trobada amb el personal docent per conèixer la realitat en relació amb l'absentisme dels centres educatius finançats amb fons públics
- Facilitar la detecció de conductes absentistes
- Promoure el circuit d'intervenció, coordinació i treball entre els diferents agents per a la implementació del protocol
- Fomentar i dinamitzar espais de treball compartit entre professionals que intervenen en l'aplicació del protocol d'absentisme

Al llarg del curs 2021-22, s'han fet un total de 57 trobades amb els centres educatius finançats amb fons públics per posar en coneixent i resoldre aclariments en relació amb el protocol d'absentisme de la ciutat de Girona.

A més a més, el 15 d'octubre de 2021 es va celebrar una jornada de treball amb professorat i tècniques d'integració social de la ciutat de Girona en la qual es va treballar les eines per a l'abordatge dels casos d'absentisme.

2.2. ELEMENTS DE MILLORA EN LA IMPLEMENTACIÓ DEL PROTOCOL D'ABSENTISME DE LA CIUTAT DE GIRONA

Les debilitats detectades en els diferents espais de treball pel que fa al tractament de l'absentisme escolar a nivell de ciutat són dues:

- La dificultat de comunicació entre els diferents agents que intervenen en la matèria
- L'excés de burocratització en els processos de derivació dels casos d'absentisme
- El retorn de les actuacions desenvolupades part dels agents sociocomunitaris en relació amb l'absentisme

Degut a la diversitat d'agents que intervenen a la comissió tècnica d'absentisme i la complexitat de tasques que desenvolupen (no només a nivell d'absentisme escolar), les intervencions que es desenvolupen requereixen la necessitat de facilitar una retroacció del desenvolupament i l'impacte de l'acció que s'ha plantejat als agents educatius i socials. Per tant, es posa de manifest, que el programa

d'absentisme se situï com un vincle de recull, coordinació i seguiment d'intercanvi d'informacions i resultats.

2.3. MARC DE REFERÈNCIA

Els centres educatius d'ensenyament obligatori i els de segona etapa d'educació infantil han de disposar de mecanismes de control de l'assistència a classe i el seguiment de l'alumnat.

Es considera falta d'assistència al centre educatiu quan l'absència de l'alumnat no és degudament justificada per la família. La justificació que s'accepta com a tal és, en principi, un justificant mèdic degudament formalitzat. En el cas d'alguna falta no justificada amb aquest requisit, qui tutoritza valorarà la justificació presentada per la família.

Encara que la segona etapa infantil (I3, I4 i I5) no és obligatòria, des del programa d'absentisme es considera un bon espai d'observació, detecció i prevenció de pràctiques absentistes des de l'inici d'infantil 3 per treballar hàbits educatius que condicionin comportaments posteriors.

2.4. TIPOLOGIES D'ABSENTISME

- **Absentisme puntual o esporàdic:** es produeix esporàdicament i no s'observa continuïtat. Absència de menys del 5% de faltes mensuals, sense regularitat mensual.
- **Absentisme moderat:** absències entre el 5% i el 25% de les sessions lectives de matí i tarda durant el mes.
- **Absentisme regular:** absències que oscil·len entre el 25% i el 75% de les sessions lectives de matí i tarda durant el mes.
- **Absentisme crònic:** absències de més del 75% de les sessions lectives de matí i tarda durant el mes.

El programa d'absentisme ha permès evidenciar situacions d'absentisme que no s'inclouen dins les diferents tipologies d'absentisme que es recullen en el protocol i que es poden agrupar en:

- **ABSENTISME**
 - **Absentisme temporal:** es caracteritza per la seva temporalitat associada a períodes de vacances ampliat per motius d'oci, viatges al país d'origen de la família o la impuntualitat a les primeres hores del matí i de la tarda.
 - **Faltes d'assistència justificades:** generalment associades al rebuig cap al sistema educatiu per part de la família.
 - **Alumnat no localitzat:** alumnat que està matriculat en un centre educatiu però que no hi assisteix de forma continuada ni justificada, i cap agent socioeducatiu és capaç d'establir contacte amb la família per tal de conèixer la situació en la qual es troba.
- **NO-ESCOLARTIZACIÓ**
 - **No escolarització d'alumnat d'entre 6 i 16 anys:** que engloba una diversitat de casuístiques com: la manca d'importància a l'escolarització per part de la família, fluxos migratoris d'arribada que comporten un retard en l'escolarització, etapes de cura, embaràs i criança...

- **Desescolarització per motius de transició:** alumnat que en processos de transició de canvi d'etapa educativa, sobretot en l'etapa de 6è de primària a 1r d'ESO, no segueixen la trajectòria educativa i no estan matriculats a cap centre educatiu.
- **Educació a casa:** educació alternativa, fora del sistema educatiu reglat, que es desenvolupa dins la llar familiar.
- **ABANDONAMENT PREMATUR DELS ESTUDIS:** ruptura definitiva amb el centre educatiu, l'alumnat continua matriculat però deixa, de forma indefinida, la seva assistència al centre.

3. INICI DEL PROGRAMA

Tan bon punt es va incorporar la tècnica del programa, es va iniciar una planificació més específica per a l'assoliment dels objectius generals. La primera acció que es va dur a terme, amb la finalitat de donar a conèixer el funcionament del programa d'absentisme, va ser una reunió individual amb cada referent d'absentisme dels centres educatius de la ciutat, com a principals agents en la detecció, seguiment i intervenció dels hàbits d'absentisme escolar.

Al mateix temps que es feia difusió del programa, en les diferents trobades s'aprofitava per fer promoció del protocol d'absentisme a través del repàs del circuit amb la [infografia](#) creada per la Comissió Tècnica d'Absentisme, i es recollien possibles punts de millora en relació amb el tractament de l'absentisme escolar a Girona.

D'aquesta manera va facilitar establir vincles de confiança amb els centres educatius finançats amb fons públics, ja que veien que es recollien els dubtes, preocupacions i suggeriments que exposaven i que, en la mesura del possible, s'anaven intentant resoldre des del mateix programa.

Aquesta acció s'ha dut a terme de manera constant des de l'inici del programa, per mantenir les relacions amb les escoles i instituts de la ciutat. Ser present als centres educatius és una manera de treballar des de la proximitat i l'acompanyament cap als referents d'absentisme en el tractament i abordatge de la problemàtica de l'absentisme.

Complementàriament, el mes d'octubre es va dur a terme una sessió de treball conjunta amb els referents d'absentisme (equips directius i tècniques d'inclusió social) per compartir un espai de relació entre agents educatius.

Les reunions esmentades no s'han produït només amb els centres educatius, sinó amb tots els agents de la ciutats que intervenen en l'absentisme escolar. Això ha permès establir acords per millorar la comunicació entre els organismes interns dels centres educatius i els agents externs que actuen en les fases més inicials quan es detecten casos d'absentisme (responsables d'absentisme dels centres educatius, comissions d'atenció a la diversitat, serveis socials, EAP, agent tutor...).

- 57 trobades amb els centres educatius finançats amb fons públics
- 7 trobades amb equips de Serveis Socials per a la promoció del protocol i la resolució de dubtes en relació amb l'absentisme
- 4 trobades amb direccions i de Serveis Socials
- 3 trobades amb l'Agent tutor per definir espais de treball compartit
- 2 trobades amb l'equip d'Igualtat, Gènere i LGBTI
- 1 trobada amb l'Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència
- 1 trobada amb l'Equip d'Atenció Psicopedagògica
- 1 trobada amb Inspecció del Departament d'Educació de la Generalitat
- 1 jornada de treball amb professorat i tècniques d'integració social de la ciutat de Girona

4. SEGUIMENT DELS CASOS D'ABSENTISME

El seguiment dels casos d'absentisme de la ciutat ens permet fer una orientació més acurada als referents d'absentisme dels centres educatius i facilitar les connexions entre els organismes interns dels centres educatius i els agents externs que actuen en les fases més inicials quan es detecten casos d'absentisme (responsable d'absentisme dels centres educatius, comissions d'atenció a la diversitat, serveis socials, EAP, agent tutor...).

No només es fa seguiment dels casos d'absentisme comunicats pels centres educatius, també es col·labora amb altres institucions que poden tenir coneixement de forma indirecte de menors amb hàbits d'absentisme i, fins i tot, de menors no escolaritzats o no matriculats:

- Oficina Municipal d'Escolarització
- Comissió de Garanties d'Admissió
- Policia Municipal - deteccions al carrer
- Serveis Socials: famílies que no han matriculat menors o amb hàbits absentistes

A més a més, facilita el recull de dades per fer un anàlisi de la situació de l'absentisme escolar a la ciutat de Girona i de la seva evolució des que es va iniciar el programa d'absentisme el maig del 2021.

El seguiment acurat de l'alumnat de la ciutat de Girona ha permès interconnectar agents socioeducatius per prevenir processos de ruptura escolar.

5. L'ABSENTISME. UNA MIRADA DE CIUTAT

Des de l'inici del programa s'evidencia un creixement exponencial de la comunicació de casos d'absentisme. El volum més gran de comunicacions es va produir l'octubre de 2021, condicionat per diferents factors com:

- L'inici del curs escolar i la mirada de la intervenció precoç des dels centres educatius
- El coneixement del programa d'absentisme per part dels centres educatius
- La vinculació del centre educatiu amb la referent del programa d'absentisme

Tractament de casos des del Programa d'Absentisme

El curs 2020-2021 es van derivar un total de 98 casos d'absentisme, mentre que aquesta xifra ha incrementat exponencialment al llarg del curs escolar 2021-2022, que s'han comunicat en el programa d'absentisme un total de 397 casos.

Dels 394 casos que s'ha fet seguiment al llarg del curs escolar, 30 (7,56 %) ja estaven detectats durant el curs anterior i 367 (92,44 %) s'han tractat com a nous casos en els quals s'ha treballat al llarg d'aquest curs escolar.

Curs	Nous casos	Seguiment	TOTAL
2020-2021	69	29	98
2021-2022	367	30	397

Absentisme temporal i escolarització a casa

Del total dels 397 casos, 40 es comptabilitzen com a desplaçaments temporals més enllà dels períodes de vacances escolars i s'associen a viatges al país d'origen de la família o a la incorporació tardana a l'inici del curs escolar.

Per altra banda, aquest curs, també s'han detectat 6 casos d'educació a casa, on els infants són desescolaritzats del centre educatiu per continuar una educació dins la llar familiar fora del sistema educatiu reglat.

Curs	Desplaçaments temporals	Educació a casa	TOTAL
2021-2022	40	6	46

Distribució dels casos per nivell educatiu

Curs 2021-2022: dels 394 casos, 46 (11,68 %) són d'infantil, 135 (34,26 %) de primària i 213 d'ESO (54,06 %). Aquest curs, també s'ha posat la mirada a l'etapa d'infantil per focalitzar el treball en la prevenció de conductes absentistes futures.

Curs	Infantil	Primària	ESO	TOTAL
2020-2021	0	44	54	98
2021-2022	46	138	213	397

Curs 2021-22	TOTAL	% amb infantil	% sense infantil
Infantil	46	11,68 %	-
1r Primària	7	1,78 %	1,99 %
2n Primària	15	3,78 %	4,27 %
3r Primària	18	4,53 %	5,13 %
4t Primària	22	5,54 %	6,27 %
5è Primària	21	5,29 %	5,98 %
6è Primària	30	7,56 %	8,55 %
NC Primària	25	6,30 %	7,12 %
TOTAL PRIMÀRIA	138	34,76 %	39,32 %
TOTAL INF + PRI	184	46,35 %	-
1r ESO	41	10,33 %	11,78 %
2n ESO	57	14,36 %	16,38 %
3r ESO	56	14,11 %	16,09 %
4t ESO	57	14,36 %	16,38 %
NC ESO	2	0,50 %	0,57 %
TOTAL SECUNDÀRIA	213	53,65 %	60,68 %
TOTAL PRI + SEC	351	88,41 %	100,00%
TOTAL INF + PRI + SEC	397	100,00%	-

Gènere

Curs 2020-2021: Dels 98 casos comunicats, 54 (60,68 %) van ser dones i 35 (39,33 %) homes.

Curs 2021-2022: Dels 397 casos comunicats, 193 (54,06 %) són dones i 164 (45,94 %) homes.

Gènere	Dones	%	Homes	%	No Binari
Infantil	21	5,88 %	17	4,76 %	-
Primària	63	17,65 %	43	12,04 %	-
Secundària	109	30,53 %	104	4,76 %	-
Total Gènere	193	54,06 %	164	45,94 %	-
NC	40				

Zonificacions

Curs 2020-2021: Durant el curs 2020-2021, la major part de casos de primària comunicats, eren d'escoles de la zona C (40,91 %), mentre que de la zona A i B van representar el 29,55 % simultàniament.

En l'àmbit de secundària, es van situar a la zona 3 (53,70 %), mentre que de la zona 1 van representar el 24,07 % dels casos i de la zona 2 el 22,22 %.

Curs 2021-2022: Al llarg d'aquest curs, els casos de primària es concentren en un 17,13 % en centres de la zona A, un 44,20 % en centres de la zona B i un 38,67 % en centres de la zona C.

Els casos de secundària es troben en un 42,25 % en centres de la zona 1, un 10,33 % en centres de la zona 2 i un 47,42 % en centres de la zona 3.

Zones infantil i primària³				
	Curs 2020-21		Curs 2021-22	
	Nº absoluts	%	Nº absoluts	%
Zona A	13	29,55%	31	17,13%
Zona B	13	29,55%	80	44,20%
Zona C	18	40,91%	70	38,67%
Zones secundària⁴				
	Curs 2020-21		Curs 2021-22	
	Nº absoluts	%	Nº absoluts	%
Zona 1	13	24,07%	90	42,25%
Zona 2	12	22,22%	22	10,33%
Zona 3	29	53,70%	101	47,42%

Derivacions dels casos a la CTA

Durant el curs 2020-2021 les derivacions de casos d'absentisme a la Comissió Tècnica d'Absentisme van suposar un total del 50 % dels casos comunicats en el programa d'absentisme, mentre que el curs 2021-2022 aquesta xifra ha suposat el 9,15 % dels casos registrats en el programa d'absentisme.

En aquest sentit, més del 90 % dels casos comunicats al llarg del curs 2021-2022 s'han abordat des del propi programa.

Curs	Programa d'absentisme	CTA
2020-2021	98	49
2021-2022	397	40

Intervencions desenvolupades en els casos d'absentisme

Al llarg del curs 2021-2022, s'han desenvolupat diferents tipus d'accions per tal de millorar l'assistència i fer el seguiment de l'alumnat absentista. Les intervencions s'han desenvolupat des d'una diversitat d'agents o recursos per tal d'acompanyar diferents processos en l'àmbit acadèmic, emocional o social.

Agent d'intervenció	Nombre	%
Programa d'Absentisme	162	40,81 %
Serveis Socials	93	23,43 %
Centre Educatiu	87	21,91 %
Agent Tutor	13	3,27 %
Projecte Singulars	10	2,52 %
Equip assessorament i orientació psicopedagògica (EAP)	7	1,76 %
Intervenció Inspecció Educativa	5	1,26 %
Projecte d'Acompanyament a l'Escolaritat (PAE)	4	1,01 %
Suport Intensiu a l'escolarització inclusiva (SIEI)	3	0,76 %
Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)	3	0,76 %

³ [Mapa de zonificació escolar d'Infantil i Primària curs 2022-2023](#)

⁴ [Mapa de la zonificació escolar i adscripcions de Secundària curs 2022-2023](#)

Unitats d'escolarització compartida (UEC)	2	0,50 %
Servei d'Integració Familiar en Família Extensa (SIFE)	2	0,50 %
Mossos d'Esquadra	2	0,50 %
Centre Obert	2	0,50 %
Centre Jove de Salut	1	0,25 %
Unitats d'Acompanyament i Orientació (UAO)	1	0,25 %

Baixes del programa d'absentisme

Curs 2021-2022: Al llarg del curs s'han donat de baixa del programa d'absentisme un total de 122 (30,73 %) alumnes, mentre que en 275 (69,04 %) casos s'està continuant fent un treball d'intervenció per part de diferents professionals socioeducatius.

Motius de les baixes	TOTAL	%
Millora l'assistència al centre educatiu	82	20,65 %
Canvi de domicili fora de Girona	28	7,05 %
Abandonament dels estudis (+16 anys)	11	2,77 %
Aprovació d'atenció domiciliària	1	0,25 %

6. CONCLUSIONS

- El programa d'absentisme s'evidencia com un instrument per a la detecció precoç dels casos d'absentisme a la ciutat de Girona. El seu enfocament, centrat en la intervenció des de la prevenció, ha servit per posar de manifest als centres educatius, l'abordatge de l'absentisme en fases inicials de caràcter puntual i moderat. Aquesta mirada, s'ha focalitzat en evitar, a través de les múltiples intervencions que es poden plantejar, que es produeixi un menor rendiment acadèmic, pitjors resultats escolars i un abandonament prematur dels estudis.
- L'accés a l'educació és un dret garantit per llei, però des del programa s'evidencia que si els centres educatius i les famílies d'infants i joves no disposen dels recursos necessaris per a l'acompanyament o bé no prioritzen aquest dret, l'equitat a nivell educatiu, no queda garantida. En aquest sentit, és un repte abordar la importància de l'escolarització des de la infància per establir bons processos d'aprenentatge i relació en espais educatius.
- La detecció de 394 casos d'absentisme al llarg del curs 2021-2022 ha permès posar en evidència la importància de l'efectivitat del programa d'absentisme escolar per situar una problemàtica educativa amb conseqüències no únicament acadèmiques, sinó també de caràcter social i relacional.
- La gran part de l'absentisme s'accelera de forma pronunciada a partir de l'educació secundària (60,11 %), situant-se en menor mesura a 1r d'ESO (11,68 %) i de forma més accentuada als altres 3 cursos d'ESO (16 %). Tot i això, hem de tenir present, que del total d'absentistes, el 39,32 % corresponen a la franja de primària, i a mesura que incrementen els cursos, també ho fa el percentatge d'absentistes. En aquest sentit, en l'etapa de secundària, les diferents gradacions en el nivell d'absentisme tenen el risc de cronificar la problemàtica, de forma que exigeixen intervencions i tractaments diferencials. Davant de la manca d'actuació, l'absentisme puntual pot donar lloc a situacions d'abandonament prematur dels estudis.
- S'ha de tenir present que en el primer cicle d'ESO comencen de forma simultània dos processos de transició, l'adolescència i l'educació secundària, fet que generarà diferents situacions d'adaptació, inestabilitat i conflictivitat.
- Amb la coordinació dels diferents agents socioeducatiu, aquest curs 2021-2022 s'han detectat diferents casos de desescolarització, sobretot en les transicions de primària a secundària. Aquest treball ha facilitat el seguiment i el registre d'aquesta tipologia de casos per desenvolupar intervencions que promoguin l'escolarització dels infants en un centre educatiu.
- El desenvolupament del programa d'absentisme genera un impacte positiu en l'abordatge de l'absentisme escolar, posant de manifest la problemàtica en diverses intensitats i incrementant l'assistència a l'aula de l'alumnat. Tot i la millora de l'assistència, la problemàtica no s'eradica donada la seva dimensió i les casuístiques que l'acompanyen. A més a més, s'evidencia que el programa interconnecta els diferents professionals de l'àmbit socioeducatiu amb l'objectiu de facilitar el treball transversal al llarg del procés d'escolarització de l'alumnat.
- Es posa de manifesta que les trajectòries d'èxit educatiu no només s'han d'acompanyar de polítiques acadèmiques i educatives, sinó també de polítiques d'intervenció sociocomunitària que interpel·lin també en els espais relacionals i comunitaris.

- L'ús del protocol d'absentisme és una eina que s'evidencia com a efectiva per seguir el circuit d'intervenció en els casos d'absentisme que arriben a la comissió tècnica d'absentisme, però la prevenció i la coordinació entre professionals es desenvolupa amb el desplegament del programa d'absentisme.
- La pandèmia ha actuat com un element d'increment de les desigualtats per raó de classe, gènere o cultura en relació amb l'escolarització, com a conseqüència de situacions de vulnerabilitat; ja sigui per motius de salut, d'ingressos econòmics a la llar o per l'esclletxa digital...
- Tot i que l'absentisme escolar no sempre es tradueix en abandonament prematur dels estudis, una gran part del jovent que no gradua al final de l'etapa obligatòria, han tingut trajectòries absentisme al llarg de la seva escolarització. En aquest sentit, s'evidencia la necessitat d'intervenir en aquestes trajectòries des d'una perspectiva global que contempli la dimensió acadèmica, educativa i social a través de la facilitació de recursos de diversificació en les etapes d'escolarització obligatòria, acompanyament i continuïtat formativa (PFI-PTT, PFI-PIP, proves d'accés, Joves en Acció, formació de persones adultes...). L'abandonament educatiu s'assumeix com una problemàtica pública que, no només té repercussions des del punt de vista educatiu, sinó que també se'n deriven a nivell econòmic a través de les dificultats d'accés al món laboral sense l'acreditació de la titulació d'educació secundària obligatòria.
- Els centres educatius posen en relleu la importància d'actuar des de la prevenció amb programes d'acompanyament a les famílies i a l'alumnat com la Unitat d'Acompanyament i Orientació (UAO), el programa Salut i Escola, el centre jove de Salut... que posen l'atenció en la salut des d'una mirada integral, donant resposta a les dificultats que es puguin presentar a nivell emocional a través d'un acompanyament continu i intensiu.
- L'absentisme escolar no queda exempt del biaix de gènere. En aquest sentit, un 54 % dels casos tractats al programa d'absentisme són nenes o noies. Un fet que es pot derivar de diverses situacions on el gènere és un condicionant que afecta l'assistència al centre educatiu, com ara:
 - Síntomes de malestar durant el període menstrual
 - Falta d'espais adequats i higiènics en les instal·lacions dels centres educatius en relació amb la menstruació
 - Problemàtiques de salut mental vinculades a processos d'autoexigència acadèmica o corporal que es deriven en trastorns mentals i alimentaris severes
 - Absentisme associat en termes de cultura i gènere que es vincula a les tasques de cura i reproducció
- L'educació a casa és una pràctica que s'ha manifestat amb intensitat aquest curs 2021-22 a través de la detecció i intervenció de 3 famílies (6 infants). Són opcions no legalitzades a nivell educatiu, però tampoc estan prohibides explícitament, on les famílies són l'agent responsable de l'educació de les seves criatures. La falta de regulació i la xarxa legal que tenen les famílies que opten per aquest tipus de pràctiques implica una dificultat d'abordatge d'aquest tipus de casuístiques. S'evidencia com una pràctica que ha anat en augment des de la pandèmia, i que es fa necessari definir estratègies d'intervenció que assegurin el dret a l'educació de qualsevol infant.

- Arran de la crisi socioeconòmica que ha generat greus situacions de vulnerabilitat en moltes llars, algunes dones, que anteriorment es dedicaven de forma exclusiva a la cura de menors d'edat, s'han incorporat al mercat laboral, de manera que, en determinats casos, s'ha vist reduït l'absentisme, sobretot en les franges de tarda.
- Entre els principals factors de risc que dificulten la reducció de l'absentisme, els agents socioeducatius manifesten:
 - Necessitat de suport en l'acompanyament dels infants a les escoles (situacions de famílies monoparentals, dificultats logístiques de transport per accedir al centre educatiu, poca conciliació laboral-familiar...)
 - Algunes famílies presenten dinàmiques repetitives d'arribar tard al centre educatiu de forma sistemàtica, evidenciant, per part de la família, la manca d'importància que s'atorga al dret a l'educació i als seus aprenentatges
 - Existència de serveis, adreçats a infants i adolescents, vinculats en l'àmbit de la salut emocional que només fan atenció de matí
 - Existència d'una tipologia de famílies d'origen gitano-portuguès que treballen en fires, es manifesta que quan arriba la temporada de fires, accentuen l'absentisme donades les dificultats per acompanyar els infants al centre educatiu. S'evidencia que aquesta tipologia de famílies tendeixen a faltar de forma més accentuada després de les vacances (Nadal, Setmana Santa, estiu...) ja que els és més difícil reincorporar-se a les dinàmiques del centre educatiu i tornar-se a enganxar als hàbits d'estudi
 - Al llarg del curs escolar, s'han comunicat un total de 40 casos d'alumnat, que marxa al seu país d'origen durant un període extens (normalment aprofitant allargar els períodes de vacances escolars), fet que comporta alteracions en els ritmes d'aprenentatges i socialització
 - La repetició de curs acadèmic
 - L'inici prematur de l'absentisme, situat en franges de primària i inici del primer cicle de secundària
- Amb l'objectiu de conèixer experiències d'abordatge de l'absentisme a nivell municipal, aquest curs, s'ha participat en un espai de treball a nivell estatal pel coneixement i l'intercanvi d'experiències de projectes que lluiten contra l'absentisme. L'espai de treball està format per 9 municipis de l'Estat Espanyol que compleixen dos requisits:
 - Municipis d'una dimensió de 100.000 habitants
 - Municipis que disposen d'espais de treball de l'absentisme escolar

7. PROPOSTES DE FUTUR

- Donada la multiplicitat de causes que produeix l'absentisme, aquest fenomen s'ha de tractar de forma heterogènia, oferint una diversitat de respostes als diferents factors de risc que es poden presentar. El seu complex abordatge s'haurà de canalitzar a partir de la relació entre els diferents agents socioeducatius interns i externs al centre educatiu amb una mirada integral i complexa que traspasa les fronteres estrictament acadèmiques. Adequant la població objectiu a la diversificació d'accions, presentaria un impacte més efectiu, amb una major exclusivitat a l'educació primària o a l'educació secundària.⁵
- Al mateix temps, es planteja desenvolupar accions que acompanyin l'alumnat absentista durant tota la seva escolaritat i programes de retorn al centre educatiu amb l'objectiu d'evitar la reproducció d'aquest escenari o que esdevingui un abandonament definitiu dels estudis obligatoris.
- Es posa de manifest la importància de treballar l'absentisme en les fases de transició de les etapes educatives (d'Infantil 2 a Infantil 3, d'Infantil 5 a 1r de primària i de 6è de primària a 1r d'ESO), en especial atenció en acabar la primària i iniciar la secundària, on s'evidencia com l'etapa en què el risc d'absentisme s'accelera de forma pronunciada.
- Per aquell perfil de joves que finalitzen 4t d'ESO i no continuen al mateix centre educatiu o bé compleixen els 16 anys sense graduar i abandonen els estudis, es fa necessari establir mecanismes d'acompanyament a les seves trajectòries vitals. Per això, és important fixar espais de treball amb el Servei de Joventut i el Servei Municipal d'Ocupació pel coneixement i traspàs de casos de major de 16 anys que no finalitzen els estudis obligatoris.
- És preferible desenvolupar intervencions de caràcter educatiu, comunitari o sanitari, tot deixant la intervenció judicial i les mesures disciplinàries com a últim recurs⁶. L'evidència mostra efectes positius en els incentius cap a l'alumnat per a la millora de l'absentisme, ja siguin avantatges acadèmics (per exemple, reducció dels exàmens a fer quan l'assistència millora), econòmics (bonificacions, beques de menjador, activitats extraescolars...)⁷ o la vinculació de l'assistència a l'aula a sortides o altres activitats del centre educatiu.
- Proposta de plantejar actuacions de treball amb les famílies d'alumnat absentista des de diferents espais:
 - A les jornades de portes obertes (I3 i 1r d'ESO)
 - A l'inici de curs escolar
 - Espais de trobada abans de la comissió tècnica d'absentisme, liderada per Educació i conjuntament amb el centre educatiu o serveis socials
 - Coordinació amb espais de treball més enllà del centre educatiu (tallers d'èxit escolar impulsats pel servei de joventut)

5 Gonzalez Motos, S. "Son efectius els programes de lluita contra l'absentisme escolar?". Sèrie "Què funciona en educació", núm 17. Barcelona: Ivàlua i Fundació Jaume Bofill, 2020.

6 Gonzalez Motos, S. "Son efectius els programes de lluita contra l'absentisme escolar?". Sèrie "Què funciona en educació", núm 17. Barcelona: Ivàlua i Fundació Jaume Bofill, 2020.

7 R. D. Sutphen, J. P. Ford, and C. Flaherty, "Truancy interventions: A review of the research literature". *Res.Soc. Work Pract.*, vol. 20, núm. 2, p. 161-171, 2010.

- Plantejar actuacions des de la prevenció i la identificació de perfils sensibles a l'absentisme escolar, posant en relleu aquell perfil d'absentisme no reconegut pels centres educatius.
- Davant la pràctica absentista en èpoques de fires, alguns municipis han optat per condicionar els permisos de les parades de la família a l'assistència de l'alumnat a l'aula.
- Elaborar, consensuar i aprovar una ordenança municipal reguladora de l'absentisme escolar al municipi de Girona amb l'objectiu de facilitar la intervenció de l'administració local a través de la dotació d'un instrument jurídic i sancionador que permeti garantir el dret a l'escolarització obligatòria i lluitar contra l'absentisme escolar.

8. DOCUMENTS DE CONSULTA

Articles

- Gonzalez Motos, S. "Son efectius els programes de lluita contra l'absentisme escolar?". Sèrie "Què funciona en educació", núm 17. Barcelona: Ivàlua i Fundació Jaume Bofill, 2020.
- R. D. Sutphen, J. P. Ford, and C. Flaherty, "Truancy interventions: A review of the research literature". *Res.Soc. Work Pract.*, vol. 20, núm. 2, p. 161–171, 2010.

Documents

- Mapes de zonificació, [educació infantil de primer cicle, educació infantil de segon cicle i primària i educació secundària obligatòria](#)
- [Pla per a l'equitat educativa a Girona](#)
- [Protocol d'actuació per a l'atenció i eradicació de l'absentisme escolar a la ciutat de Girona](#)